

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu veřejného opatrovnictví paní A. městem X.

A. Závěry šetření

V šetření zahájeném na základě podnětu paní A., nar. xxx, jsem dospěla k závěru, že opatrovník město X. pochybil při výkonu své funkce tím, že při prodeji chaty paní A. nepostupoval v souladu s jejími přáními a názory a že zanedbal svoji vysvětlovací povinnost tím, že před rozhodnutím o likvidaci auta paní A. nedostatečně zjistil její názor a následně ji neprodleně neinformoval o tomto rozhodnutí, a tím, že nedostatečně dbá na zdravotní stav paní A. a neudrhuje s ní vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení. Ve zprávě ze dne 4. 9. 2018 jsem proto opatrovníka žádala, aby se ke zjištěným pochybením vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.

B. Vyjádření úřadu/úřadů

Opatrovník se neztotožnil s výsledky mého šetření. Dne 25. 9. 2018 mi zaslal vyjádření, ve kterém rozporoval mé závěry ve všech bodech, ve kterých jsem shledala pochybení. Následně dne 3. 4. 2019 na mou výzvu doplnil další dokumentaci týkající se šetřených oblastí.

Ačkoliv opatrovník nepřijal mé závěry, ve svých vyjádřeních sám uvedl, že učiní určitá opatření, a sice že bude pečlivěji vést dokumentaci týkající se kontaktu s opatrovanou (včetně situací, kdy tento kontakt odmítne) a do budoucna bude kvalitněji spolupracovat s ustanovenými zástupci v soudních řízeních, které se jí týkají.

Ve svém vyjádření opatrovník také namítal, že ve zprávě nebyla zohledněna některá sdělení opatrovníka z místního šetření (například spolupráce opatrovníka s bratrem opatrované či zajištění návštěv u něj). K tomu bych chtěla doplnit, že šetření bylo zahájeno na podnět paní A. a zaměřovalo se na oblasti, ve kterých si stěžovala na postup opatrovníka. Nejednalo se tedy o celkové zhodnocení výkonu opatrovnictví, oblasti, na které si paní A. nestěžovala, jsem nešetřila.

C. Závěrečné hodnocení

Přestože opatrovník v jednotlivých bodech neuznal svá pochybení, uvítala jsem, že se sám zavázal k učinění určitých opatření ke zlepšení výkonu opatrovnictví.

Na druhou stranu, odpověď opatrovníka ohledně informování o právním jednání činěném za paní A., zajištění kontaktu s ní a dbání o její zdravotní stav nepovažuji za uspokojivou. Z toho důvodu vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je také návrh opatření k nápravě.

C.1 K informování opatrované o prodeji chaty a likvidaci auta

Ve své zprávě o šetření jsem učinila závěr, že opatrovník nedostal své vysvětlovací povinnosti vůči paní A. a své povinnosti postupovat podle jejích přání, a to v souvislosti s prodejem její chaty a likvidací auta. Opatrovník na to namítl, že paní A. byla řádně

informována o tom, jak bude nakládáno s jejím majetkem předem, a to v průběhu osobního setkání v nemocnici dne 15. 10. 2015. Z tohoto setkání však neexistuje žádný záznam. Podle jeho sdělení opatrovník podruhé informoval paní A. o prodeji chaty dne 4. 7. 2016, tedy až dva měsíce po podání návrhu Okresnímu soudu Y. na schválení tohoto prodeje. Co se týká likvidace vozidla, opatrovník také neprokázal, že by informoval paní A. před datem místního šetření.

Ve svém vyjádření poukazoval opatrovník také na to, že paní A. trpí závažnou duševní poruchou a není schopna porozumět důsledkům některých právních jednání. Jak však vyplývá z dopisů, které v té době opatrovníkovi adresovala, paní A. si plně uvědomovala, co se s jejím majetkem děje (s prodejem chaty nakonec sama souhlasila). Navíc fakt, že má opatrovanec diagnostikovanou duševní poruchu, nezprošťuje opatrovníka jeho povinnosti zjišťovat přání opatrovance a postupovat podle nich¹ a také mu vysvětlovat jednání, jež za něj činí.² Taková interpretace by šla zcela proti významu opatrovnictví, které je podpůrným opatřením právě pro osoby s duševním onemocněním.³

Shrnuji, že opatrovník neprokázal, že by naplnil své zákonné povinnosti při prodeji chaty a likvidaci auta opatrované. Za této situace musím vycházet z tvrzení paní A., podle kterých ji opatrovník předem o těchto právních jednání neinformoval, případně pokud tak učinil, tak nikoliv způsobem, aby byla schopna těmito informacím porozumět. Uvědomuji si, že k pochybením opatrovníka došlo již před nějakou dobou a prodání chaty ani likvidaci auta již nelze odčinit. Opatrovník by měl však učinit preventivní opatření, aby k podobným situacím do budoucna nedošlo.

C.2 K zajištění pravidelného a vhodného kontaktu s opatrovanou

Jak správně poznamenává opatrovník ve svém vyjádření, i když zákon stanovuje povinnost opatrovníka udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení,⁴ blíže tyto pojmy nedefinuje. Jak však vyplývá z obecných zásad pro výkon opatrovnictví, i při rozhodování o četnosti a způsobu kontaktu musí opatrovník vycházet z individuálních přání a potřeb opatrovance⁵ a také ze samotného účelu opatrovnictví,⁶ kterým je ochrana jeho práv. Ve zprávě o šetření jsem uvedla, že v případě, že je opatrovanec dlouhodobě umístěn v ústavním zařízení bez svého souhlasu, nelze na tento kontakt zcela rezignovat s odůvodněním, že je o jeho potřeby postaráno. Naopak, opatrovanec může být v takovém zařízení ještě více zranitelný a kontakt s opatrovníkem vyžadovat častěji. Navíc pokud je opatrovník ustanoven i pro zastupování v oblasti zdraví a v péči, měl by být opatrovanci „po ruce“, kdykoliv je potřeba v těchto oblastech jednat.

1 § 466 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

2 § 466 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

3 § 465 odst. 1 ve spojení s § 57 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

4 § 466 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

5 § 467 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

6 § 457 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Trvám na svém závěru ze zprávy o šetření, že v konkrétním případě paní A. není jedno osobní setkání s opatrovníkem ročně dostačující. Opatrovník namítl, že jsem nezohlednila jeho ústní vyjádření o tom, že paní A. návštěvy opatrovníka v psychiatrické nemocnici Z. (dále jen „nemocnice“) odmítá. K tomu, že se opatrovník o návštěvy pokoušel, však bohužel nepředložil žádný důkaz. V takové situaci mi nezbyvá než vycházet z informací, které mi poskytla jednak sama paní A., která si stěžovala na nedostatek zájmu ze strany opatrovníka, jednak nemocnice, která si vede záznamy o uskutečněných návštěvách. Nadále tedy mám za to, že opatrovník v této oblasti nenaplnuje svou zákonnou povinnost.

Dodávám, že v situaci, kdy opatrovník předpokládá, že opatrovaná bude zpochybňovat jeho tvrzení, měl by pečlivě zaznamenávat všechny události důležité pro výkon opatrovnictví. Musí také pamatovat na to, že i opatrovnícký soud či krajský úřad při své činnosti mohou požadovat, aby doložil, že vykonává své zákonné povinnosti, mezi které se řadí také pravidelný a vhodný kontakt s opatrovanou. Stručný záznam o tom, že opatrovaná odmítla návštěvu, podle mého nepředstavuje pro opatrovníka žádnou nadměrnou administrativní zátěž.

C.3 Dbání o zdravotní stav paní A.

Jak jsem uvedla ve zprávě o šetření, dbání o zdravotní stav je zákonnou povinností opatrovníka.⁷ Navíc, pokud má člověk ustanoveného opatrovníka i pro oblast rozhodování o zdraví, musí mu tento poskytovat podporu při naplnění práv vyplývajících z jeho postavení pacienta.⁸ Opatrovník ve vztazích s poskytovatelem zdravotních služeb vystupuje jako zástupce opatrovance, případně jako osoba, která může poskytovateli tlumočit jeho přání. Opatrovník sám nemusí být odborníkem na medicínu (podobně jako není odborníkem pacient, kterého zastupuje), podstatné informace mu konečně má povinnost poskytnout poskytovatel.⁹ K ochraně práv opatrovance je ale nezbytné, aby opatrovník věděl, jakou léčbu opatrovanec podstupuje a jakým režimovým opatřením je podroben a zejména také, jaká jsou jeho přání a jeho pohled na stanovenou léčbu.

Jak bylo patrné z místního šetření, opatrovník neměl aktuální informace ohledně pobytu paní A. v nemocnici, nevěděl, zda má vycházky, či nikoliv, nevěděl, jaké léky dostává, jakým terapiím se podrobuje, dokonce ani neznal její právní postavení (tj. nevěděl, že paní A. je v ochranném léčení, a nikoliv pouze hospitalizována bez souhlasu podle civilního práva). To jistě také souviselo s faktem, že pečlivě nenaplnoval svou povinnost pravidelného a vhodného kontaktu (viz výše). Pokud pak opatrovník tvrdí, že komunikace s nemocnicí probíhá většinou telefonicky a z těchto rozhovorů nejsou pořizovány záznamy, musím opětovně konstatovat, že tento fakt jde k tíži opatrovníka. Opatrovník neprokázal, že věnuje dostatečnou pozornost zdraví paní A. a naplnění jejích práv v nemocnici.

⁷ § 466 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

⁸ § 28 a násl. zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

⁹ § 31 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

D. Opatření k nápravě

Z výše uvedených důvodů navrhuji, aby opatrovník provedl tato opatření k nápravě:

- (A) Navrhuji, aby opatrovník vždy, ledaže jde o situaci, která nesnese odkladu, ji dopředu informoval ohledně všech právních jednání, která se jí týkají, a aby jí vysvětlil důvody a následky těchto jednání.
- (B) Navrhuji, aby opatrovník přizpůsobil četnost a způsob kontaktu potřebám a přáním paní A. K tomu by měl do **3 měsíců** uskutečnit osobní setkání s opatrovanou, v průběhu kterého by se s ní domluvil na tom, jakým způsobem a jak často budou spolu nadále komunikovat. Zároveň žádám opatrovníka o zaslání zápisu z tohoto setkání. V případě, že se paní A. odmítne s opatrovníkem setkat osobně, žádám opatrovníka o zaslání kopie záznamu o této skutečnosti.
- (C) Navrhuji, aby se opatrovník neprodleně informoval u ošetřujícího lékaře paní A. o jejím aktuálním léčebném plánu a současných režimových opatřeních a její prognóze její léčby, a zároveň se s nemocnicí dohodl na tom, že jej bude pravidelně informovat ohledně jejího zdravotního stavu a změnách. Zároveň navrhuji, aby opatrovník při osobním setkání s paní A. zjišťoval její názor na léčbu a režimová opatření, kterým je podrobena.

Závěrečné stanovisko zasílám opatrovníkovi a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě, případně jak je hodlá provést. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud opatrovník nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem opatrovníka.

Brno 9. května 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv